

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 stycznia 2023 r.

Sąd Okręgowy Warszawa - Praga w Warszawie VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: sędzia Monika Roslan-Karasińska

Protokolant: sekr. sądowy Marta Jachacy

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 16 stycznia 2023 r. w Warszawie

sprawy M. E. (ubezpieczonej)

z udziałem zainteresowanej - płatnika składek O. K.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W.

o ustalenie podlegania ubezpieczeniu społecznemu

na skutek odwołania M. E.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W.

z dnia 18 lutego 2022 r. nr (...)

1. zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że stwierdza, że M. E. jako pracownik u płatnika składek O. K. podlega obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowemu, chorobowemu, wypadkowemu od 1 marca 2021 roku,
2. zasądza od organu rentowego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. na rzecz odwołującej M. E. kwotę 180 zł (sto osiemdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sygn. akt VII U 397/22

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 18 lutego 2022 r., nr (...) (...) (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. stwierdził, że M. E. jako pracownik płatnika O. K. nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowemu, chorobowemu i wypadkowemu od dnia 1 marca 2021 r.

Odwołanie od tej decyzji wniosła ubezpieczona M. E., która domagała się jej zmiany poprzez ustalenie, że podlega obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym z tytułu zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy od dnia 1 marca 2021 r.

Odwołująca się zaskarżyła przedmiotową decyzję i zarzuciła jej naruszenie art.22 § 1 i art.300 kodeksu pracy poprzez jego niewłaściwe zastosowanie polegające na przyjęciu, że M. E. nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowemu, chorobowemu, wypadkowemu od 1 marca 2021 r. Odwołująca się wniosła o zmianę zaskarżonej decyzji w całości poprzez ustalenie podlegania obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym z tytułu zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy od dnia 1 marca 2021 r.; na wypadek nieuwzględnienia powyższego wniosku o uchylenie ww. decyzji i przekazanie sprawy do ponownego rozpatrzenia organowi rentowemu; zasądzenie

od organu rentowego zwrotu kosztów postępowania według norm przepisanych (odwołanie z dnia 22 marca 2022 r., k.3-6 a. s.).

Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. w odpowiedzi na odwołanie wniósł o oddalenie odwołania oraz o zasądzenie od ubezpieczonej na swoją rzecz kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. W trakcie prowadzonego postępowania organ ustalił, że odwołująca M. E. nie podlega jako pracownik u płatnika O. K. obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnym, rentowym, wypadkowemu i chorobowemu od dnia 1 marca 2021 r. Odwołująca została zgłoszona do ubezpieczeń od dnia 1 marca 2021 r. jako pracownik wykonujący pracę w wymiarze $\frac{3}{4}$ etatu. Deklaracja ZUS ZUA wpłynęła do organu z uchybieniem terminu, tj. w dniu 13 kwietnia 2021 r. Od dnia 1 sierpnia 2021 r. do 23 sierpnia 2021 r. oraz od 17 września 2021 r. do 24 września 2021 r. odwołująca była niezdolna do pracy. Od dnia 25 września 2021 r. odwołująca wystąpiła o wypłatę zasiłku macierzyńskiego. W toku postępowania wyjaśniającego płatnik i odwołująca złożyli kopię umowy o pracę, kopię karty obowiązków pracownika, informację o warunkach zatrudnienia, kopię orzeczenia lekarskiego o braku przeciwwskazań zdrowotnych, kopię karty szkolenia wstępnego bhp, zgłoszenie członka rodziny do ubezpieczenia zdrowotnego, wnioski o wypłatę wynagrodzenia do rąk własnych, karty sterylizacji, zeszyt z ewidencją czasu pracy, karty pacjenta, podatkową księgę przychodów i rozchodów płatnika, listę płac. Zgodnie z umową odwołująca się miała zająć stanowisko asystentki stomatologicznej z wynagrodzeniem 4180 złotych. W ocenie organu zgromadzony materiał wskazuje, że strony niewątpliwie współpracowały, jednak współpraca ta była kontynuacją uprzedniej współpracy podmiotów gospodarczych, a nie wykonywania zatrudnienia w oparciu o umowę o pracę. Jak wynikało z zapisów na koncie płatnika, nigdy uprzednio nie zatrudniał pracowników na podstawie umowy o pracę. Zawarcie umowy z odwołującą było pierwszym i jedynym tego rodzaju epizodem. Jednocześnie przed zawarciem umowy o pracę, strony współpracowały w ramach innego stosunku prawnego. Ponadto brak racjonalnego uzasadnienia dla zatrudnienia pracownika (czyli zwiększenie kosztów działalności) przy jednoczesnym ograniczeniu ilości świadczonych przez płatnika usług (odpowiedź na odwołanie, k.8-9 a. s.).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

O. K. prowadziła działalność gospodarczą od 5 listopada 2018 r. Była to praktyka lekarska dentystyczna (CEiDG, nienumerowane a. r.).

M. E. została zatrudniona 1 marca 2021 r. jako asystentka stomatologiczna w wymiarze $\frac{3}{4}$ etatu na umowę o pracę na czas nieokreślony u płatnika składek O. K.. Współpraca z M. E. została nawiązana ze względu na powstawanie nowego gabinetu płatnika składek. Odwołująca się szukała stabilnej pracy, bo wcześniej mając swoją działalność pracowała w dwóch gabinetach ((...) i (...)). Logistycznie ciężiej było jeździć między dwoma gabinetami. Równolegle pracowała w Z. w gabinecie „(...)” na ulicy (...) w różnych godzinach w zależności od grafiku i w powstającym gabinecie w Z. przy ul. (...). Polecenia służbowe i nadzór nad wykonywaną pracą sprawowała O. K.. Rekrutacja nie była przeprowadzona, gdyż płatnik składek miał okazję pracować z M. E. i wiedział, jakie umiejętności i kwalifikacje posiada, a powodem zatrudnienia M. E. miał być rozwój działalności płatnika, tj. otwarcie nowego gabinetu. Przed zatrudnieniem M. E. O. K. miała korzystać z usług asystentki pracującej w gabinecie (...), lecz z powodu rozwoju własnego gabinetu O. K. miała zdecydować się na zatrudnienie własnego pracownika. Płatnik składek z powodów zdrowotnych i ograniczenia godzin pracy gabinetu nie zatrudnił pracownika na miejsce M. E., ale zamierzała przeprowadzić taką rekrutację. Odwołująca się wyszła z inicjatywą, żeby zmniejszyć etat do $\frac{1}{2}$ ze względu na małe dziecko. Chciała mieć stabilizację i rozwijać się (umowa o pracę, nienumerowane a. r.; zeznania M. E., k.46-47 a. s.). Do zadań asystentki stomatologicznej należało dbanie o wizerunek gabinetu stomatologicznego, jego prestiż oraz dobre relacje z pacjentami. Ubezpieczona zajmowała się również prowadzeniem dokumentacji medycznej oraz kontrolowaniem zapotrzebowania gabinetu stomatologicznego na artykuły medyczne (leki, wypełnienia dentystyczne). M. E. troszczyła się o czystość i właściwą dezynfekcję oraz odpowiednie wyposażenie stanowiska pracy lekarza. Miała też obowiązek przygotowywać potrzebne do zabiegu narzędzia i leki, a także aktywne uczestniczenie podczas przeprowadzanych zabiegów dentystycznych. Asystentka musiała odpowiednio przygotować pacjenta do zabiegu zarówno ze względu na aspekt psychiczny, jak i higieniczny. Odwołująca się wykonywała wstępne badania stomatologiczne i zabiegi stomatologiczne pod nadzorem i na zlecenie lekarza dentysty. Jej obowiązkiem było również przestrzeganie BHP oraz przepisów przeciwpożarowych w

miejscu zatrudnienia. M. E. poszła na zwolnienie lekarskie pod koniec lipca 2021 r. Do pracy wróciła 26 września 2022 r. na ½ etatu i ze zmienionym wynagrodzeniem brutto 2.787,25 złotych. Deklaracja ubezpieczeniowa M. E. wpłynęła do ZUS z opóźnieniem z uwagi na brak komunikacji z księgową (zeznania O. K., k.46 a. s.).

Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. 22 grudnia 2021 r. zawiadomił M. E. i O. K. o wszczęciu postępowania w sprawie ustalenia prawidłowości zgłoszenia do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych i podstawy wymiaru składek na te ubezpieczenia M. E. z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę u w/w płatnika składek. Po zakończeniu postępowania wyjaśniającego organ rentowy wydał zaskarżoną decyzję z 18 lutego 2022 r., w której stwierdził, że M. E. jako pracownik płatnika O. K. nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowemu, chorobowemu i wypadkowemu od dnia 1 marca 2021 r. (decyzja Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. z 18 lutego 2022 r., nr (...)).

Powyższy stan faktyczny sąd ustalił w na podstawie dowodów z dokumentów zawartych w aktach sprawy (w tym w aktach rentowych) oraz zeznań O. K. i zeznań ubezpieczonej M. E. (k.46-47 a. s.).

Zdaniem sądu, dokumenty w zakresie w jakim sąd oparł na nich swoje ustalenia, są wiarygodne, wzajemnie się uzupełniają i tworzą spójny stan faktyczny. Dokumenty nie były przez strony sporu kwestionowane w zakresie ich autentyczności i zgodności z rzeczywistym stanem rzeczy, a zatem wynikające z treści tych dokumentów okoliczności należało uznać za bezsporne i mające wysoki walor dowodowy. Z kolei zeznania odwołującej się i zainteresowanej korespondują ze sobą oraz ze zgromadzonym materiałem dowodowym. Wyjaśniły one charakter wykonywanych przez ubezpieczoną czynności, intencje związane z zawarciem umowy oraz faktyczne podjęcie przez M. E. pracy, jak też faktyczne potrzeby płatnika składek w zakresie obowiązków wykonywanych przez ubezpieczoną. Z powyższych względów sąd uznał materiał dowodowy zgromadzony w sprawie za kompletny i wystarczający do wydania orzeczenia kończącego postępowanie.

Sąd zważył, co następuje:

Odwołanie było uzasadnione.

Spór w niniejszej sprawie koncentrował się na ustaleniu czy M. E. podlegała obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym oraz dobrowolnie ubezpieczeniu chorobowemu w związku z zatrudnieniem na podstawie umowy o pracę u płatnika składek.

Zgodnie z art. 6 ust. 1 pkt 1 ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2021 r., poz. 423 z późn. zm.), zwanej dalej „ustawą” obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym podlegają, z zastrzeżeniem art. 8 i 9, osoby fizyczne, które na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej są pracownikami, z wyłączeniem prokuratorów. W myśl art. 13 pkt 1 ustawy następuje to od dnia nawiązania stosunku pracy do dnia jego ustania. O tym jednak, czy dany stosunek prawny łączący dwa podmioty może być uznany za stosunek pracy, rozstrzygają przepisy prawa pracy. W myśl definicji zawartej w art. 2 k.p. pracownikiem jest osoba zatrudniona między innymi na podstawie umowy o pracę. Użyty w powyższym przepisie zwrot „zatrudniona” oznacza istnienie między pracownikiem a pracodawcą szczególnej więzi prawnej o charakterze zobowiązaniowym, tj. stosunku pracy. Istotą tegoż stosunku jest – w świetle art. 22 § 1 k.p. – uzewnętrznienie woli umawiających się stron, z których jedna deklaruje chęć wykonywania pracy określonego rodzaju w warunkach podporządkowania pracodawcy, natomiast druga – stworzenia stanowiska pracy i zapewnienia świadczenia pracy za wynagrodzeniem. Celem i zamiarem stron umowy o pracę winna być każdorazowo faktyczna realizacja treści stosunku pracy, przy czym oba te elementy wyznaczają: ze strony pracodawcy – realna potrzeba ekonomiczna i umiejętności pracownika, zaś ze strony pracownika – ekwiwalentność wynagrodzenia uzyskanego za pracę.

Dla stwierdzenia, czy zaistniały podstawy do objęcia odwołującej ubezpieczeniem społecznym, w świetle powołanych przepisów, wymagane jest ustalenie, czy zatrudnienie miało charakter rzeczywisty i polegało na wykonywaniu pracy określonego rodzaju, na rzecz pracodawcy i pod jego kierownictwem, czyli w warunkach określonych w art. 22 § 1 k.p.

W rozpoznawanej sprawie organ rentowy powołując tezy orzecznictwa wskazywał, że umowa o pracę została zawarta dla pozorów. Zgodnie z art. 83 § 1 k.c., na który powołał się organ rentowy, nieważne jest oświadczenie woli złożone drugiej stronie za jej zgodą dla pozorów. Pozorność umowy wyraża się w braku zamiaru wywołania skutków prawnych przy jednoczesnym zamiarze stworzenia okoliczności mających na celu zmylenie osób trzecich. Nieważność spowodowaną pozornością czynności prawnej należy odróżnić od nieważności czynności prawnej mającej na celu obejście ustawy czy sprzecznej z zasadami współżycia społecznego (art. 58 § 1 i 2 k.c.). Czynność prawna mająca na celu obejście ustawy polega na takim ukształtowaniu jej treści, które z formalnego punktu widzenia nie sprzeciwia się ustawie, ale w rzeczywistości zmierza do zrealizowania celu, którego osiągnięcie jest przez ustawę zakazane. Pojęcia obejścia prawa i pozorności są sobie znaczeniowo bliskie i niejednokrotnie pokrywają się. Czynność prawna może być sprzeczna z zasadami współżycia społecznego, przez które rozumie się na ogół obowiązujące w stosunkach między ludźmi reguły postępowania, które za podstawę mają uzasadnienie ocenne, a nie prawne. Odwołują się one do powszechnie uznawanych w całym społeczeństwie lub w danej grupie społecznej wartości i ocen właściwego, przyzwoitego, rzetelnego, lojalnego czy uczciwego zachowania. Zasady te obejmują nie tylko reguły moralne, lecz także obyczajowe (Z. Radwański (w:) System prawa prywatnego, t. 2, 2002, s. 240 i n.; M. Safjan (w:) K. Pietrzykowski, Komentarz, t. I, 2008, s. 327).

W orzecznictwie Sądu Najwyższego podkreśla się, że przy ocenie istnienia tytułu do ubezpieczenia społecznego nacisk kładzie się na ustalenie faktycznego wykonywania umowy czy działalności (wyroki Sądu Najwyższego: z 26.02.2013 r., I UK 472/12, z 24.08.2010 r. I UK 74/10, z 13.11.2008 r., II UK 94/08, postanowienie Sądu Najwyższego z 18.10.2011 r., III UK 43/11). Nie wystarczy zatem zawarcie samej umowy, lecz konieczne jest rozpoczęcie jej wykonywania. Umowa taka powinna mieć, przynajmniej w zamiarze, realne znaczenie gospodarcze, w innym bowiem przypadku można by mówić jedynie o relacji grzecznościowej, a nie stosunku prawnym.

Przenosząc zaprezentowane poglądy orzecznictwa na toczący się spór w rozpatrywanej sprawie sąd zważył, że nie zaszyły okoliczności wskazujące na zawarcie umowy o pracę dla pozorów lub w celu obejścia prawa. W pierwszej kolejności strony logicznie uargumentowały potrzeby związane z nawiązaniem stosunku pracy. M. E. została zatrudniona 1 marca 2021 r. jako asystentka stomatologiczna w wymiarze $\frac{3}{4}$ etatu na umowę o pracę na czas nieokreślony u płatnika składek O. K.. Współpraca z M. E. została nawiązana ze względu na powstawanie nowego gabinetu płatnika składek. Odwołująca się szukała stabilnej pracy, bo wcześniej mając swoją działalność pracowała w dwóch gabinetach (... i (...)). Logistycznie ciężiej było jeździć między dwoma gabinetami. Równolegle pracowała w Z. w gabinecie „(...)” na ulicy (...) w różnych godzinach w zależności od grafiku i w powstającym gabinecie w Z. przy ul. (...).

W konsekwencji sąd zważył, że zarzuty organu rentowego, jakoby płatnik składek nigdy wcześniej nie zatrudniał pracowników, a ubezpieczona potrzebowała jedynie ochrony ubezpieczeniowej są niezasadne, gdyż ubezpieczona i płatnik składek logicznie umotywowali swoje działania związane z zawarciem umowy o pracę.

W ocenie sądu, istotne w sprawie było wystąpienie wszystkich elementów koniecznych dla zaistnienia pomiędzy stronami stosunku pracy. Wbrew stanowisku prezentowanego przez ZUS, zgromadzony materiał dowodowy potwierdził wykonywanie pracy przez ubezpieczoną. Znajdujemy następnie w aktach informacje o wykonywaniu czynności zdalnie przez odwołującą. Dowodem wskazującym na ten fakt są zeznania odwołującej się, na podstawie których należy uznać, że od dnia nawiązania stosunku pracy M. E. wykonywała zadania, jakie były jej zlecane w zakresie powierzonego jej stanowiska pracy.

W ocenie sądu, ubezpieczona wykazała, że faktycznie wykonywała obowiązki asystentki stomatologicznej polegające na dbaniu o wizerunek gabinetu stomatologicznego, jego prestiż oraz dobre relacje z pacjentami. Ubezpieczona zajmowała się również prowadzeniem dokumentacji medycznej oraz kontrolowaniem zapotrzebowania gabinetu stomatologicznego na artykuły medyczne (leki, wypełnienia dentystyczne). M. E. troszczyła się o czystość i właściwą dezynfekcję oraz odpowiednie wyposażenie stanowiska pracy lekarza. Miała też obowiązek przygotowywać potrzebne do zabiegu narzędzia i leki, a także aktywne uczestniczenie podczas przeprowadzanych zabiegów dentystycznych. Asystentka musiała odpowiednio przygotować pacjenta do zabiegu zarówno ze względu na aspekt psychiczny, jak i

higieniczny. Odwołująca się wykonywała wstępne badania stomatologiczne i zabiegi stomatologiczne pod nadzorem i na zlecenie lekarza dentysty. Jej obowiązkiem było również przestrzeganie BHP oraz przepisów przeciwpożarowych w miejscu zatrudnienia.

Powodem zatrudnienia M. E. miał być rozwój działalności płatnika, tj. otwarcie nowego gabinetu. Przed zatrudnieniem M. E. O. K. miała korzystać z usług asystentki pracującej w gabinecie (...), lecz z powodu rozwoju własnego gabinetu O. K. miała zdecydować się na zatrudnienie własnego pracownika. Płatnik składek z powodów zdrowotnych i ograniczenia godzin pracy gabinetu nie zatrudnił pracownika na miejsce M. E., ale zamierzała przeprowadzić taką rekrutację. Odwołująca się wyszła z inicjatywą, żeby zmniejszyć etat do 1/2 ze względu na małe dziecko. Chciała mieć stabilizację i rozwijać się.

Sąd zważył, że rzeczywiście odwołująca była w ciąży w momencie zawarcia umowy, jednak brak jest zasad, które ograniczałyby możliwości zatrudnienia kobiety w ciąży. Zgodnie z ugruntowanym orzecnictwem samo zawarcie umowy o pracę w okresie ciąży, nawet gdyby głównym motywem było uzyskanie zasiłku macierzyńskiego bądź też podwyższenie świadczeń związanych z nadchodzącym macierzyństwem i potencjalnym okresem niezdolności do pracy, nie jest naganne ani tym bardziej sprzeczne z prawem; przeciwnie, jest to postępowanie rozsądne i uzasadnione zarówno z osobistego, jak i społecznego punktu widzenia (wyrok Sądu Najwyższego z 6.02.2006 r., III UK 156/05).

Zdaniem sądu, z materiału dowodowego jasno wynika, że sporna umowa była faktycznie realizowana. W rozpoznawanej sprawie istotne jest to, że strony przystąpiły do realizacji umowy o pracę. Wbrew twierdzeniom organu rentowego nie wystąpiły żadne okoliczności, które mogłyby potwierdzać pozorność umowy, a tym samym jej nieważność.

Mając na względzie powyższe okoliczności sąd stwierdził, że stanowisko organu rentowego wyrażone w zaskarżonej decyzji było nieuzasadnione. Uwzględniając całokształt okoliczności faktycznych ustalonych w oparciu o przeprowadzone postępowanie dowodowe sąd nie znalazł podstaw do uznania, że umowa o pracę została zawarta wyłącznie w celu uzyskania przez ubezpieczoną świadczeń z ubezpieczenia społecznego, a przez to była to pozorna czynność prawna.

Wobec powyższych ustaleń sąd stwierdził, że odwołanie było uzasadnione, co skutkowało jego uwzględnieniem i stosowną zmianą skarżonej decyzji, o czym sąd na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. orzekł w wyroku.

O kosztach zastępstwa procesowego Sąd orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c., zasądzając od organu rentowego na rzecz odwołującej kwotę 180,00 zł, której wysokość została ustalona na podstawie § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. z 2015 r. poz. 1800).